

Glen Doman

Kako da
POMOAGNETE
DETETU
koje ima

POVREDU MOZGA,
MENTALNU RETARDACIJU,
INTELEKTUALNI DEFEKT,
CEREBRALNU PARALIZU,
EPILEPSIJU, AUTIZAM,
ATETOIDNOST,
HIPERAKTIVNOST,
POREMEĆAJ PAŽNJE,
USPOREN RAZVOJ,
DAUNOV SINDROM

Prevela
Ksenija Vlatković

■ Laguna ■

Naslov originala

Glenn Doman

WHAT TO DO ABOUT YOUR BRAIN-INJURED CHILD OR BRAIN-DAMAGED, MENTALLY RETARDED, MENTALLY DEFICIENT, CEREBRAL-PALSIED, EPILEPTIC, AUTISTIC, ATHETOID, HYPERACTIVE, ATTENTION DEFICIT DISORDERED, DEVELOPMENTALLY DELAYED, DOWN'S CHILD

Copyright © 2005 by Glenn Doman

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Mojoj porodici, koja veruje u mene,
članovima kolektiva koji dodaju dok pišem,
i svim beskrajno odlučnim ljudima,
roditeljima i deci s povredom mozga
– koji žive u pretećem, strašnom, pa čak i opasnom svetu,
ali ipak nekako opstaju dok im pomoć ne stigne.*

Sadržaj

Predgovor	11
Uvod.	15
1. Deca s povredom mozga danas	21

DECENIJA BEZNAĐA: 1940–1950.

2. Templ Fej	29
3. Duboko sam uronio u povrede mozga – i beznađe.	40
4. Od 1947. do 1950. polako se formira istraživački tim	48
5. Organizovanje pod parolom „snađi se!“	62

DECENIJA OTKRIĆA: 1950–1960.

6. Putovanje kroz poraz	67
7. Rastemo tako što tražimo tuđu pomoć.	73

8. U potrazi za normalnošću	78
9. Pod	86
10. Povreda kao prepreka na putu	92
11. Uvežbavanje obrasca	101
12. Problem percepcije i ekspresije.	111
13. Rađanje Institutâ	122
14. Čulna osetljivost i njen značaj za kretanje	133
15. Disanje	148
16. Sve prvo testiramo	160
17. Govor	171
18. Čitanje	182

DECENIJA RASTA: 1960–1970.

19. Pronalaženje prekida u kolu	195
20. Zatvaranje prekinutog kola	221
21. Šta se, dakle, zbiva s telom? Funkcija određuje strukturu	272
22. Šta se, dakle, zbiva s mozgom? Funkcija određuje strukturu	277
23. Smrt Tempła Feja	293
24. Roditelji nisu problem: roditelji su rešenje	301
25. O motivaciji	309
26. Ko sve ima povredu mozga, a ko je nema?	321
27. Koliko dece ima povredu mozga?	333
28. Kako nastaje povreda mozga?	337
29. Prošlost, sadašnjost i budućnost deteta s povredom mozga	342

BUDUĆNOST: OD 1970. DO DANAS

30. Kraj početka	363
31. Kuda dalje?	382
32. U porodici je rešenje.	395
33. Rezultati – jedino što je važno	404
Da li vam je potrebna pomoć?	411
Dodaci	
Detoksikacija od antikonvulziva	413
Deca s teškom povredom mozga	417
Uputstvo za sastavljanje kosog poda	435
Izjave zahvalnosti	437

PREDGOVOR

Ova knjiga je dragoceni poklon hiljadama dece s povredom mozga, koja opasno plutaju u moru neznanja i nerazumevanja, izmučenim roditeljima koji ne žele da se predaju ili prepuste, i zdravstvenim radnicima koji će na ovim stranicama pronaći naučno potkovanu i intelektualno zadovoljavajuća rešenja teških i zbunjujućih kliničkih problema.

Ona nije medicinski udžbenik u klasičnom smislu, niti je kanonizovana na oltaru „prospektivnih, dvostruko slepih, kontrolisanih kliničkih studija“. Ali kao i svi plodonosni naučni pronalasci, otkriva fundamentalne, varljivo jednostavne istine koje je skrivala i potkopavala vladajuća dogma.

Glen Doman i njegov tim su za nekoliko decenija preduhitrili otkrića savremene neuronauke – da ljudski mozak ima zadivljujuću sposobnost samopopravke (neuroplastičnost) i regeneracije (neurogeneza), da se pomoću intenzivne senzorne stimulacije lako može uticati na mozak i tako ga preoblikovati, da su raznovrsni simptomi povrede mozga zapravo samo simptomi i da zato lečenje treba usmeriti na njihov uzrok, na sam povređeni mozak.

Glen Doman u opštim mestima vidi suštinu. Za njega patos nije patos, već izazovno igralište za odojčce u razvoju. Ljudska pokretljivost za njega nije samo vid lokomocije, već ključ za razotkrivanje složenih patoloških procesa. On preispituje očigledno: „Šta je normalnost?“ – i provokativno pita: „Ima li nekog ko nema povredu mozga?“ Naučne činjenice izvodi iz spoznaja i posmatranja, a kako se ne zadovoljava samo time da ponudi teorijska objašnjenja, objedinjuje ih u praktičan i važan priručnik za roditelje.

Ova knjiga sadrži sve to i još mnogo više. Svi oni koji se nadmeno kriju iza svog krutog autoriteta doživće je kao pošast, a kao nauk oni što ne žele da postavljaju pitanja, da prkose, da pamte kakve smo nekad nerazumne lične žrtve tražili od onih koji se usude da uvedu promenu.

Glen Doman mi je ukazao ogromnu čast zamolivši me da napišem predgovor za jubilarno izdanje povodom tridesete godišnjice prvog objavljivanja ovog retkog literarnog i naučnog dragulja, ali odbio bih ga da se nisam osetio doraslim. Više od četvrt veka radio sam rame uz rame s Glenom i ostalim zaposlenima sa Institutâ za ostvarenje ljudskog potencijala.

Na čelu s Glenom, kao starijim istraživačem, sproveli smo istraživanja u kojima smo potvrdili osnovne premise iznete u ovoj knjizi, pre svega one koje se odnose na programe poboljšanja disanja i raspoloživosti kiseonika. Već dugo radim kao istraživač i dobro znam kakvu satisfakciju doživite kad objavite rezultate dobrog ispitivanja. Ali to nije ništa u poređenju sa intelektualnim i emotivnim ushićenjem koje osetite kad vidite kako se naučne premise ostvaruju u praksi – kad vidite kako dete koje je bilo paralizovano stoji na rukama ili izvodi neku drugu gimnastičku pozu, ili kako navodno mentalno zaostalo dete s razumevanjem čita

sadržaj koji daleko prevazilazi njegov uzrast. Čak i danas kod pojedine dece ne postizemo napredak, ali nastavlja se rad podstaknut ovom knjigom i rezultati su iz dana u dan sve bolji.

I pored sve naučnosti i inovativnosti, reč je o dirljivoj priči o ljudskoj posvećenosti i predanosti, priči koju je s toplinom i iskrenom neposrednošću ispričao odlikovani ratni heroj što je promenio bojno polje, ali ne i cilj borbe. Mnogo je načina da se ispolji tiranija i da se ugrozi ljudsko dostojanstvo, ali nema ničeg razornijeg nego kad nedužnom detetu, zatočeniku sopstvenog tela, prišijete razne nepostojeće nedostatke, pa ga čak zatvorite u neku ustanovu i zaboravite. A naučnik, humanitarni radnik i neumorni ratnik Glen Doman daje nam ratni plan – priliku da se borimo za decu s povredom mozga. On stavlja tačku na lažno očajanje i budi nadu.

Ralf Peligra

Načelnik medicinskog odeljenja u Ejmsovom
istraživačkom centru agencije NASA, Mofet Field,
Kalifornija, SAD; predsednik odbora direktora Institutâ
za ostvarenje ljudskog potencijala

UVOD

Knjiga Glena Domana je iz više razloga jedna vrlo loša knjiga. Kad malo trezvenije razmislim, rekao bih da je najlošija od svih znamenitih knjiga koje sam dosad pročitao. Moguće je, međutim, da je to prosto tako jer u mom čitalačkom opusu nije bilo mnogo ovako znamenitih knjiga. Ova knjiga nije preterano važna svim ljudima na svetu, ali je zato presudno važna roditeljima.

Knjiga nije loša zato što je nečitljiva, da budem potpuno iskren, čitanje teče kao voda. Glen Doman se ne obraća stručnjacima, već isključivo piše roditeljima, kojima se izuzetno divi i koje poštuje. Stoga se ova knjiga neverovatno lako čita.

Knjiga nije loša ni zato što je nezanimljiva. Čitaoca će dirnuti opisi prvih otkrića njegovog „tima“ – recimo, kako su ustanovili koliko je važno da povređeni i normalni mališani provode vreme na podu.

Knjiga nije loša ni zato što nas ostavlja emotivno ravnodušnim. Poglavlje *o motivaciji* možda će čitaoca dovesti do suza, baš kao što se meni desilo.

Nalazim da je knjiga iz mnogo razloga loša zato što je začetnik nove epohe rešio da nam o njoj kaže vrlo malo u naučnom smislu.

Glen Doman samo letimice prelazi preko najsvetlijih dana i najcrnijih noći u njihovom dugogodišnjem bespoštednom radu. To je junačka saga o grupi ljudi koji ni po koju cenu nisu pristajali na poraz, ponajmanje onda kad su *bili* poraženi.

U knjizi nema ni reči o tome da su iz godine u godinu istraživali kako žive deca širom sveta. Glen Doman ne pominje svoje ekspedicije i istraživanja po najvećim svetskim zabitima, a toga je bilo mnogo. Cilj je bio da on i njegov voljeni „tim“ žive malo s decom i da svojim očima vide ono što nijedan dečji stručnjak nikad nije video. Ne kaže ništa o tome da su živeli s decom u preko pedeset zemalja, od onih najrazvijenijih do potpuno necivilizovanih. Obišli su svet idući duž polutara, i živeli su u Africi kod visokih pripadnika plemena Masai i sićušnih Bušmana iz pustinje Kalahari. Prešli su uzduž i popreko čitavu Afriku i živeli s mnogim plemenima, obišli su Bliski istok, Svetu zemlju i Aziju. To što su radili ponekad nije bilo bezbedno. Gotovo uvek je bilo neudobno. A to znam jer sam povremeno imao tu čast da me povedu sa sobom.

Sećam se dana kad smo se našli duboko u oblasti Šingu, u mom rodnom Brazilu, gde žive ljudi kojima treba još dosta vremena da stignu u kameno doba. Pošto nas je avion brazilskog ratnog vazduhoplovstva iskrcao na hiljadu dvesta kilometara od najbližeg puta i odleteo, satima smo hodali do malenog plemena po imenu Kalapolo. Temperatura je bila vrlo visoka i napadali su nas rojevi komaraca. Sećam se da sam gledao Glenu Domana, doktora Boba i doktora Tomasa. Izgledali su potpuno sablasno jer im se krv iz stotine uboda

stapala sa znojem i slivala niz telo. Bez reči su se probijali kroz visoku travu džungle rešeni da vide tu decu, da vide kako se rađaju i kako odrastaju, jer to nijedan stručnjak za razvoj dece nije video. Delakato i ja imamo tamniju put, pa su nam ta gadna stvorenjca manje zagorčavala život. Ali zato sam ja nadrljao na jednom drugom mestu, kad sam s njima otišao na Arktik, gde smo živeli sa eskimskom decom i proučavali ih. Arktičkih minus pedeset nije prirodno okruženje za jednog Brazilca iz Klare. Ali u knjizi nema ni reči o tim bajkovitim pustolovinama.

A ne pominju se ni svirepi napadi na radnike Institutâ ni grozne etikete koje su im lepila uplašena i ljubomorna društva, ni šta su u svojim pionirskim godinama preživljavali i s čime su se borili. Ti nedostojni protivnici su godinama usporavali grupu u njenom radu, baš u vreme kad je razvijala svoju naučnu doktrinu, filozofiju i tehnike kojima će pružiti novi život hiljadama dece i njihovim porodicama, ne samo u svojoj domovini već i ovde u Brazilu, drugim državama Južne Amerike, Evrope, Afrike i Azije. I mada sad ubiraju plodove pobede, neprekidna borba za nova saznanja i tehnike ne ostavlja im vremena da se prepuste uživanju. Mogu samo da ga okuse. Ali ni to se gotovo nigde u knjizi ne spominje.

U ovoj nedovršenoj knjizi ne kaže se ništa o tome kako su tragali po čitavom svetu, nošeni svojim lepim entuzijazmom, za jednim delićem zagonetke koji bi pomogao da se objasni zašto određena grupa dece sa atetozom ne uspeva da prohoda čak ni posle višegodišnjeg lečenja. Ne pominje se ni kako su izvanrednom dedukcijom otkrili brahijaciju (iskoristili su gravitaciju da dovedu telo u uspravan položaj, tako što se dete rukama drži za lestvice iznad glave), i tako rešili problem kod ove dece, ali i kod mnoge druge. Zapravo,

nigde se ne kaže da je upravo otkriće brahijacije najvažniji terapijski pomak za poslednjih četvrt veka, kojim je uvedena sasvim nova dimenzija u svet dece s povredom mozga.

Uz sve što je u ovoj knjizi ispričano, postoji još stotinu važnih pojedinosti koje su izostavljene. Uz svaku ispričanu priču postoje još hiljade propuštenih.

Eto zašto sam želeo da kažem da je iz mnogo razloga ova knjiga vrlo rđava.

Doduše, moram da priznam da, ako bismo hteli da ispričamo sve veličanstvene priče koje zaslužuju da budu ispričane o „timu“ i divnim, veličanstvenim danima Institutâ, onda ovo ne bi bila obična knjižica, već čitava biblioteka.

Ne mogu da tvrdim da nema čoveka na svetu koji zna više o deci od Glena Domana iz prostog razloga što ne poznajem sve ljude na svetu, ali mogu vam reći da niko nije *učinio* za decu više od njega. Takođe mogu da kažem da ne poznajem čoveka, niti sam ikad čuo ili pročitao da takav čovek postoji, koji zna više o deci – maloj i velikoj – povređenoj i običnoj – civilizovanoj i primitivnoj – siromašnoj i bogatoj – ili koji bolje zna kako da povređenoj deci pomogne da se oporave i dobroj da postanu još bolja. Ne znam nijednog drugog pojedinca ili grupu koji o svoj toj deci znaju više od njega i njegovih učenika.

Pa i pored toga Glen Doman veruje da svaka majka na svetu više zna o svom detetu od njega. Ne samo što on to tako kaže i oseća već je tako zaključio i tako veruje.

Nije uobičajeno da jedan stručnjak veruje u ono u šta Glen veruje. On veruje u roditelje. I u decu. Veruje da su roditelji rešenje za dečji problem, dok svi ostali veruju da su oni problem. Nije teško razumeti zašto izaziva nezadovoljstvo kod svih stručnih organizacija koje zarađuju na deci s povredom mozga. On veruje da se ta deca mogu srediti. I ne

samo to, on je ubeđen da roditelji to mogu bolje od svakog stručnjaka. Ali on ne uči roditelje kako da srede svoju decu jer je to ekonomski isplativije – mada jeste – već stoga što je siguran da roditelji postižu bolje rezultate od *svakog* stručnjaka, pa i njega. Eto o čemu govori ova knjiga.

Filozofski okvir u kome se on kreće potpuno se razlikuje od onog koji smo na osnovu iskustva naših prethodnika stvorili.

On, pre svega, veruje u rezultate, i ovo je prva knjiga dosad, barem koliko je meni poznato, gde se govori kako treba postupati s decom koja imaju povredu mozga, kako ih treba lečiti i, da budem precizan, šta se događa s njima kada ih podvrgnemo lečenju.

I stoga je potpuno logično, a ne čudno, da baš on napiše prvu knjigu u istoriji u kojoj se navode rezultati lečenja dece s povredom mozga konkretnom metodom, i to bez uvijanja i izuzetno čitljivo. Nikad dosad nije bilo takve knjige. I ne samo to, nikad dosad nigde nisu objavljeni precizni rezultati o *bilo kojoj* vrsti lečenja dece s povredom mozga, izuzev jedanput. Godine 1960. u *Časopisu A.M.A.* u jednom članku o lečenju dece s povredom mozga navedeni su precizni rezultati. Možda se čitaoci neće iznenaditi kad saznaju da je i taj članak napisao Glen Doman sa svojim timom.

Kad sve sumiramo, ova je knjiga posvećena deci s povredom mozga i njihovim roditeljima. U njoj se objašnjava *zašto* treba lečiti decu s povredom mozga. I *kako* se ljudski mozak može lečiti i šta se zapravo događa deci s povredom mozga kada ih lečite.

Iskreno rečeno, ovo je najgora takva knjiga dosad napisana. Ali ne smemo zaboraviti da je to ujedno i najbolja takva knjiga dosad napisana. I to iz prostog razloga što ne postoji *druga* takva knjiga.

Za dečje dobro veoma je važno – mislim – da je tu knjigu, kad je već konačno napisana, napisao baš čovek koji o toj temi zna najviše na svetu.

Mislim da se u prvi mah neće previše dopasti ljudima koji prave knjige. Neće se možda previše svideti ni onima koji su plaćeni da ih kritikuju. A kao što rekoh, ova knjiga jeste iz mnogo razloga loša.

Ali uveren sam da će mnogi roditelji u toj nesavršenoj knjizi naći potrebne odgovore i podsticaj da bez upliva sa strane sami pomognu svom detetu s teškom povredom mozga da se oporavi.

Uveren sam da će hiljade roditelja koji imaju decu s povredom mozga ili oštećenjem mozga, mentalnom retardacijom, intelektualnim defektom, cerebralnom paralizom, epilepsijom, autizmom pronaći svoje dete na stranicama ove knjige, ali da će naći i potvrdu za ono što već osećaju u srcu, a to je da se njihovom detetu mora pružiti šansa da se oslobodi i da će naći put do ljudi koji će mu pomoći da tu šansu dobije.

Uveren sam da će ova knjiga kao malj zadati prvi udarac užasnim ustanovama u kojima se svuda po svetu svirepo i nepravedno drže ova deca.

RAJMUNDO VERAS, doktor medicine
PRESEDNIK EMERITUS SVETSKE ORGANIZACIJE ZA
LJUDSKI POTENCIJAL, RIO DE ŽANEIRO, BRAZIL

Prvo poglavlje

DECA S POVREDOM MOZGA DANAS

Utoj jednoj nedelji na Institute za ostvarenje ljudskog potencijala u Filadelfiji obično se sjati stotinak ljudi.

Jedino što im je svima zajedničko jeste da su roditelji dece s povredom mozga.

Tim majkama i očevima zajedničko je to da odbijaju da poveruju kako njihovom ozleđenom detetu nema pomoći.

U tipičnoj grupi, porodice stižu iz svih krajeva Amerike i Evrope, Afrike, Azije, Australije ili sa Bliskog istoka.

Ukratko, porodice dolaze iz čitavog sveta.

Deca su stara od godinu dana do devetnaest godina.

U grupi će možda biti i jedna mlađa osoba ili odrastao čovek.

Neki su toliko paralizovani da jedva dišu.

Kod drugih je ozleda tako blaga da naoko deluju sasvim dobro.

Neka deca su paralizovana od glave do pete. Druga su slepa kao slepi miš. Neka su gluva kao top. Neke stalno muče silovite konvulzije. Neki ne mogu ni da hodaju ni da beknu. Neki imaju sve ove muke.

Doći će sa izveštajem u kome stoji da im je koeficijent inteligencije 90, 80, 70, 60, 50, 40, 30, 20, 10 ili 0. Kod većine se ne može ni izmeriti.

Doći će s dijagnozom povrede mozga, mentalne retardacije, intelektualnog deficita, cerebralne paralize, Daunovog sindroma, spasticiteta, emotivnih smetnji, mlitavosti, epilepsije, kvadriplegije, autizma, psihoze, hemiplegije, rigiditeta itd.

I gotovo kod svakog od njih ćemo nakon dugačkih i temeljnih ispitivanja utvrditi ozledu mozga, što znači da problem nije u slabim rukama ili nogama, nepravilno formiranim organima govora ili bolesnim očima, ma koliko čitav svet želi u to da poveruje. Zaključićemo, umesto toga, da je problem nastao u mozgu i da ga je izazvala neka ranija povreda, koja je nastala pre, za vreme ili posle porođaja i koja ometa mozak ili u primanju informacija ili u reagovanju na njih.

Ukoliko problem izaziva stanje koje se može rešiti hirurškim putem – kao što je hidrocefalija – naravno da predložimo operaciju. Operabilni slučajevi, međutim, obično bivaju dijagnostikovani i rešeni pre nego što dete stigne do nas.

Oko petnaest posto onih iz tipične grupe vратиće se kući i neće započeti nikakav program, ali će svoje dete videti u potpuno novom, lepšem svetlu, zahvaljujući čemu će mu pružiti novu priliku da poraste.

Pedeset posto onih iz tipične grupe vратиće se kući, naći će detetovu dijagnozu, skrojiti program po njegovoj meri i sprovođiće ga s nejednakom učestalošću, intenzitetom i trajanjem i shodno tome će dobiti neujednačene rezultate.

Ostalih trideset pet posto, koji čine najodlučniju grupu, tražiće da uđu u program za aspirante kako bi ih primili u Program intenzivnog lečenja.

Upravo zbog ovih roditelja uveli smo ovu nedelju, kako bismo im što bolje razjasnili principe rasta i razvoja mozga i principe na kojima počiva program za unapređenje tog rasta i razvoja.

Posle tih nedelju dana ove porodice će sastaviti program i početi da rade po njemu kako bi kasnije mogli da se uključe u Program intenzivnog lečenja.

Time što nedelju dana izlazimo u susret potrebama ovih porodica koje su došle kod nas s ciljem da nešto nauče, najbolje pomažemo i svim ostalim porodicama.

Prema svakoj porodici se ophodimo kao da će ući u Program intenzivnog lečenja, jer će tako svima biti najbolje i niko ništa neće izgubiti.

Neka deca će ostati u Programu intenzivnog lečenja godinu dana. Neka pet godina. Ima i onih koji će ostati duže. Nekim roditeljima će ponestati energije i dići će ruke. Većina se neće predati. Neki se nikad neće predati, čak i kad izgube.

Najveći broj dece će postići više od onog što su se njihovi roditelji nadali u najluđim snovima, obeshrabreni iskustvom sa konvencionalnim metodama. Ostali će se razočarati.

Ponekad ozbiljno povređeno dete napreduje brže i više od deteta čiji su problemi delovali mnogo naivnije.

Poneka potpuno slepa deca počće da čitaju – i to ne prstima, već očima kao i svi drugi. Neka će ostati slepa.

Poneka potpuno paralizovana deca na kraju će prohodati, protrčati i proskakati – i to ne s protezama ili štakama, već na sopstvenim nogama kao i svi drugi. Neka neće uspeli da prohodaju.

Poneka deca koja ni glas nisu mogla da puste na kraju će početi da komuniciraju – i to ne tako što će pokazivati prstom i pantomimom, već koristeći usta i jezik kao i svi drugi.

Poneka deca koja su se bez prestanka vrpoljila i koja nisu uspevala da se svrte na mestu prestaće da se vrpolje.

S ponekom decom koja su bila paralizovana, nema, slepa i gluva na kraju će sve biti kako treba, pa će poći u isti razred sa svojim vršnjacima u normalnoj školi. Kratko rečeno, i ona će postati normalna.

Ostala će naposletku prohodati, propričati i proplesati, a možda će se ispostaviti da imaju koeficijent inteligencije genija.

Dakle, rezultati se kreću u rasponu od potpunog uspeha do potpunog poraza.

Ne treba da čudi što deca ponekad doživljavaju neuspeh u svetu u kome je većina stručnjaka na fakultetu naučila da se povređeni mozak ne može popraviti. Iznenadjuće je, zapravo, da ikad ikome bude bolje. Mnogi to pripisuju čudu.

Ali ko je taj koji pravi čuda, ako tako nešto uopšte postoji, u ovom novom veku? To su roditelji, i oni čuda prave kod svoje kuće. Roditelji – ti ljudi koje svi redovno previđaju, ponekad preziru, često posmatraju s visine, i gotovo nikad im ne ukazuju poverenje – sprovode u svom domu celokupno lečenje koje pomaže detetu da iz beznadežnog položaja vrati nadu, da prohoda ako je paralizovano, da počne da čita ako je slepo, da podigne koeficijent inteligencije sa 70 na 140, da progovori ako je nemo. Roditelji.

U pojedinim slučajevima lekar je potpuno uključen u kućno lečenje. Stotine doktora dolazile su u Institute da nas gledaju kako radimo – a onda nalazile svoju decu s povredom mozga kojoj će pomoći. A nama je preko dvadeset hiljada roditelja koji nemaju nikakvo medicinsko obrazovanje dovelo svoju ozleđenu decu, a onda ih s prepisanim planom povelu kući na lečenje.

Kako roditelji uspevaju da postignu tako nešto sa svojom decom?

Da biste razumeli taj proces, možda je najbolje početi od početka, od koga je prošlo preko pola veka.

Još otad podučavamo roditelje o deci s povredom mozga. Ali da biste istinski razumeli decu s povredom mozga, možda je najbolje početi od početka.